

Par atbalsta pasākumu izmantošanu valsts pārbaudes darbos 2010./2011.mācību gadā

Jau vairākus gadus izglītības iestādēs izmanto atbalsta pasākumus mācību procesā un valsts pārbaudes darbos, un skolēni ir pieraduši, ka, piemēram, kādam klasesbiedram matemātikas stundā blakus sēž speciālais pedagogs, ar kuru, kopā strādājot, uzdevumi tiek risināti nedaudz citādāk. Skolēns meklē līdzību ar jau iepriekš apgūtu informāciju, veicamās darbības vispirms vizualizē, teksta uzdevumu risināšanā lieto atslēgas vārdu tabulas un vingrinājumus – atgādnēs.

Valsts izglītības satura centrs (turpmāk – centrs) ir apkopojis informāciju par skolēnu skaitu, kuri izmantoja atbalsta pasākumus valsts pārbaudes darbos 2010./2011.mācību gadā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 6.aprīļa noteikumiem Nr.334 "Noteikumi par valsts pārbaudījumu norises kārtību" valsts pārbaudes darbos var ietvert atbalsta pasākumus tikai tad, ja tie ir jau iepriekš izmantoti mācību procesā. Līdz ar to var secināt, ka skolēni, kuriem pārbaudes darbos bija atbalsta pasākumi, šos atbalsta pasākumus saņēma arī ikdienā – mācību procesā. Informāciju par valsts pārbaudes darbos izmantotajiem atbalsta pasākumiem izglītības iestāde pēc pārbaudes darba norises elektroniski iesniedz centram.

I. Atbalsta pasākumi valsts pārbaudījumos 3., 6. un 9.klasē

Šogad par atbalsta pasākumiem valsts pārbaudes darbos centrs aptaujāja izglītības iestāžu speciālos pedagogus, kuri izteica savus novērojumus un dalījās pieredzē. Pārrunās ar izglītības iestāžu atbalsta personālu tika konstatēts, ka centra piedāvāto valsts pārbaudes darbu norises darbību laiku pagarinājumu izmantoja 3.klases skolēni ar speciālām vajadzībām vairākās izglītības iestādēs. Dažu izglītības iestāžu pedagogi atzina, ka pēc starpbrīža, kas bija ietverts laika pagarinājumā, skolēniem bija grūtāk koncentrēties darbam. Savukārt citās izglītības iestādēs apgalvoja tieši pretēji – pēc starpbrīža, kura laikā atpūtās un spēlējās, skolēni darbu sekmīgi turpināja. Tāpat arī jāatzīmē, ka bija izglītības iestādes, kurās izmantoja centra izstrādāto laika pagarinājumu, neizvēloties papildu starpbrīžus.

Speciālie pedagogi atzīst, ka 6.klases skolēniem ar speciālām vajadzībām (mācīšanās traucējumiem) centra piedāvātie laika pagarinājumi un papildu starpbrīži bija pietiekami, lai veiktu pārbaudes darbu. Laika pagarinājums deva iespēju skolēniem mierīgāk uztvert pārbaudes darbu un būt pārliecinātiem, ka, veicot uzdevumus nesteidzīgi un tos atkārtoti pārlasot, var sasniegt labāku rezultātu. Dažkārt skolēniem ir grūti koncentrēties darbam, ja kāds cits pārbaudes darbu jau ir pabeidzis un nodevis. Viņiem gribas darīt to pašu – atdot darbu, lai gan tas vēl nav pabeigts. Šiem skolēniem ir ļoti svarīgi atrasties atsevišķā telpā – vidē, kurā ir iespējams maksimāli koncentrēties uzdevumiem un darba temps ir mierīgāks.

Speciālie pedagogi uzsver, ka skolēni bieži ir jānudina sākt nākamo uzdevumu, jo, nespējot atrisināt vienu uzdevumu, bieži zūd motivācija pārbaudes darbu turpināt. Tāpēc būtiski, ka mācību procesa laikā speciālie pedagogi apzināja skolēnus, kuriem nepieciešams uzmundrinājums. Tāpat arī atbalsta personāls sadarbībā ar mācību priekšmetu skolotāju jau mācību procesā konstatēja, ko skolēni ir apguvuši. Atgādnes, kuras skolēns bija iegaumējis, pārbaudes darbā neizmantoja. Skolēnam ar speciālām vajadzībām (specifiskiem lasīšanas traucējumiem vai disleksiju) ļoti palīdzēja, ka skolotājs nolāsīja priekšā uzdevumu nosacījumus un teksta uzdevumus. Tas deva skolēnam iespēju parādīt savas prasmes un nekļūdīties uzdevumu izpratnē.

Tā kā skolēniem var būt atšķirīgas speciālās vajadzības, centrs iesaka izglītības iestādēm izmantot iespēju pašām izstrādāt individuālo pārbaudes darbu norises darbību laiku pagarinājumu. Izglītības iestādes izstrādātais laiku pagarinājums nav jāsaskaņo ar centru.

Sarunās par atbalsta pasākumiem 9.klašu skolēniem var secināt, ka laika pagarinājums ir devis iespēju izpildīt darbu līdz beigām un saņemt atbilstošu vērtējumu. Atsevišķos gadījumos 9.klašu skolēni ir atteikušies no atbalsta pasākumiem (laika pagarinājuma) valsts pārbaudes darbos, jo šiem skolēniem svarīgāk par saviem mācību sasniegumiem ir bijis veikt pārbaudes darbu vienā telpā ar klasesbiedriem, nevis izmantot īpaši piemērotus atbalsta pasākumus atsevišķā telpā. Šādos gadījumos atbalsta personāla pienākums būtu veikt pārrunas klasē, lai izskaidrotu atbalsta pasākuma nozīmi.

Dati par valsts pārbaudes darbos izmantotajiem atbalsta pasākumiem 3., 6. un 9.klases skolēniem ir apkopoti tabulā (skatīt 1.tabulu). Piemēram, no 21 373 skolēniem, kuri kārtoja ieskaiti ar kombinētu mācību saturu 3.klasei, atbalsta pasākumus izmantoja 559 skolēni jeb 2,61% no kopējā skolēnu skaita.

1.tabula

Atbalsta pasākumi valsts pārbaudījumos 3., 6. un 9.klasē

Klase	Valsts pārbaudes darbs	Skolēnu skaits, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus (kopā)	Skolēnu skaits, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus ar atbalsta pasākumiem	Skolēnu skaits procentos, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus ar atbalsta pasākumiem
3.klase	Ieskaite ar kombinētu mācību saturu	21373	559	2,61%
6.klase	Matemātika	13115	373	2,84%
6.klase	Dabaszinības	15329	341	2,22%
6.klase	Latviešu valoda latviešu valodas izglītības programmās	11079	296	2,67%
6.klase	Mazākumtautību valoda mazākumtautību	3841	72	1,87%

Klase	Valsts pārbaudes darbs	Skolēnu skaits, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus (kopā)	Skolēnu skaits, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus ar atbalsta pasākumiem	Skolēnu skaits procentos, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus ar atbalsta pasākumiem
	izglītības programmās			
6.klase	Latviešu valoda mazākumtautību izglītības programmās	3668	73	1,99%
9.klase	Matemātika	15732	294	1,86%
9.klase	Latviešu valoda latviešu valodas izglītības programmās	12614	249	1,97%
9.klase	Latviešu valoda mazākumtautību izglītības programmās	4698	19	0,40%
9.klase	Mazākumtautību valoda mazākumtautību izglītības programmās	3987	10	0,25%
9.klase	Vācu valoda	280	10	3,57%
9.klase	Krievu valoda	2865	72	2,51%
9.klase	Angļu valoda	15406	170	1,10%
9.klase	Latvijas un pasaules vēsture	14960	258	1,72%

II. Atbalsta pasākumi 12.klases centralizētajos eksāmenos

2009./2010.mācību gadā pirmo reizi bija iespēja kārtot centralizētos eksāmenus, izmantojot atbalsta pasākumus. Šos atbalsta pasākumus izmantoja 30 skolēnu. 2010./2011.mācību gadā atbalsta pasākumus izmantoja 37 skolēni (skatīt 2.tabulu).

Atbalsta pasākumus centralizētajos eksāmenos izglītības iestādes saskaņoja ar centru. Pieteikumus par atbalsta pasākumu nepieciešamību centralizētajos eksāmenos izglītības iestādes iesniedza līdz 2011.gada 1.aprīlim. Eksāmena norises darbību laikus šiem skolēniem izstrādāja centra speciālisti, ņemot vērā skolēna speciālās vajadzības un eksāmena saturu. Eksāmenu norises darbību laikus piemēroja katram skolēnam individuāli. Piemēram, šogad viens skolēns, kurš eksāmena rakstiskos uzdevumus kārtoja guļus stāvoklī, izmantoja asistenta palīdzību atbalstam darbībā, kas nebija saistītas ar pārbaudījuma satura izpildi. Atbalsta pasākumu sniegšana centralizētajos eksāmenos norāda uz izglītības iestādes ieinteresētību nodrošināt izglītības pieejamību un kvalitāti katram skolēnam ar speciālām vajadzībām.

Atbalsta pasākumi 12.klases centralizētajos eksāmenos

Atbalsta pasākums	Skolēnu skaits 2009./2010.mācību gads	Skolēnu skaits 2010./2011.mācību gads
Laika pagarinājums, palielināts starpbrīžu skaits	5	13
Burtisks uzdevumu nosacījumu tulkojums zīmju valodā	3	4
Atbrīvojums no klausīšanās daļas	6	5
Atbrīvojums no mutvārdu daļas	23	18
Teksts palielinātā drukā	2	2
Atļauts lasīt priekšā uzdevumu nosacījumus	–	2
Atļauts rakstiskos uzdevumus veikt guļus stāvoklī. Atļauts izmantot asistenta palīdzību atbalstam darbībās, kas nav saistītas ar pārbaudījuma saturu	–	1
Atļauta intervētāja (skolotāja) ierosme stāstījuma pirmā vārda izteikšanai	–	1
Atļauts rakstīšanas daļu veikt datorā, izmantojot "Notepad"	–	1
Atļauts lietot īpaši izveidotu formulu lapu (matemātikā), kura izmantota mācību procesā	–	1

Izglītības iestāžu vadītāji atzinīgi novērtēja centra speciālistu operativitāti un atsaucību, nodrošinot atbalsta pasākumus centralizētajos eksāmenos. Piemēram, centrs, pamatojoties uz izglītības iestādes iesniegumu, operatīvi nodrošināja atbalsta pasākumus (laika pagarinājumu un iespēju rakstīšanas daļu veikt datorā) skolēnam, kurš īsi pirms centralizētā eksāmena bija guvis rokas traumu.

2011./2012.mācību gadā netiks veiktas būtiskas izmaiņas atbalsta pasākumu izmantošanā centralizētajos eksāmenos. Iesniegums par atbalsta pasākumu izmantošanu centralizētajos eksāmenos izglītības iestādei ir jānosūta centram līdz 2012.gada 1.aprīlim. Par atbalsta pasākumu izmantošanu citos valsts pārbaudes darbos izglītības iestādei ir jāinformē centrs elektroniski, atzīmējot skolēnu skaitu valsts pārbaudījumu informācijas sistēmā.